

Usmernenia pre mestá a ich vlastné hodnotenia výsledkov EHMK

Európske hlavné mestá kultúry (EHMK) 2020 -2033 **Usmernenia pre mestá a ich vlastné hodnotenia výsledkov EHMK**

1. Pozadie a kontext

Nezávislé monitorovanie a hodnotenie hostiteľských miest
Nová požiadavka pre Európske hlavné mestá kultúry

Európske hlavné mestá kultúry (EHMK) vznikli ako medzivládna iniciatíva v roku 1985 a v roku 1999 sa transformovali na akciu Európskej únie. Od roku 2007 prebieha revízia pravidiel a ďalej sa rozvíja efektívnosť akcie. Podľa týchto pravidiel Európska únia zabezpečuje externé a nezávislé hodnotenie všetkých EHMK 2007-2019. Niekoľko EHMK iniciovalo a uskutočnilo aj vlastné hodnotenia roka titulu, v ktorých sa využívali rôzne modely a prístupy.

V rozhodnutí č. 445/2014/EÚ¹ („rozhodnutie“) sa stanovujú nové postupy pre vykonávanie akcie EHMK na obdobie rokov 2020 až 2033. V súvislosti s hodnotením rozhodnutie prináša novú povinnosť pre všetky EHMK 2020-2033 – vykonávať vlastné hodnotenia výsledkov roka titulu. V rámci tejto povinnosti musia mestá, ktoré sa uchádzajú o titul uviesť svoje plány na monitorovanie a vyhodnocovanie vplyvu titulu na mesto a na šírenie výsledkov hodnotenia.

V článku 16 rozhodnutia sú vymedzené konkrétne zodpovednosti a povinnosti miest a Komisie nasledovne:

1.
 - Každé dotknuté mesto zodpovedá za hodnotenie výsledkov svojho roka Európskeho hlavného mesta kultúry.
 - Na základe cieľov a kritérií [akcie EHMK] Komisia stanoví pre dotknuté mestá spoločné usmernenia a ukazovatele, aby zaistila ucelený prístup k hodnotiacemu postupu.
 - Dotknuté mestá vypracujú svoje hodnotiace správy a zašlú ich Komisii do 31. decembra roka nasledujúceho po roku titulu.
 - Komisia uverejní tieto hodnotiace správy na svojej webovej stránke.

¹ Úradný vestník Európskej únie, Ú. v. EÚ L 132 z 3. mája 2014: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0445>

2.

- Komisia okrem hodnotení miest zabezpečuje aj pravidelné externé a nezávislé hodnotenia výsledkov akcie.
- [Tieto] hodnotenia sa zameriavajú na zasadenie všetkých minulých Európskych hlavných miest kultúry do európskeho kontextu, umožnenie ich porovnania a vyvodenie užitočných ponaučení pre budúce Európske hlavné mestá kultúry, ako aj pre všetky európske mestá. Tieto hodnotenia zahŕňajú aj hodnotenie akcie ako celku vrátane účinnosti postupov použitých pri jej organizovaní, jej vplyvu a spôsobov jej skvalitnenia.
- Komisia predloží Európskemu parlamentu, Rade a Výboru regiónov na základe uvedených hodnotení tieto správy sprevádzané prípadne aj príslušnými návrhmi:
 - (a) počiatočnú priebežnú správu do 31. decembra 2024;
 - (b) druhú priebežnú správu do 31. decembra 2029;
 - (c) následnú správu do 31. decembra 2034.

Tento dokument vysvetľuje prínosy vlastných hodnotení výsledkov roka titulu pre EHMK. Obsahuje aj súbor spoločných ukazovateľov a zoznam otázok, ktoré by si mestá mali položiť, kým sa rozhodnú uchádzať sa o titul a začať plánovať postupy hodnotenia.

Dokument vychádza z expertízy získanej z externých a nezávislých hodnotení EHMK, ktoré pripravila Komisia od roku 2007, predovšetkým z časti o „meraní vplyvov“ hodnotenia EHMK 2012, ale aj z práce Politickej skupiny predchádzajúceho EHMK financovanej zo zdrojov EÚ, ktorá bola založená v 2009-2010 s cieľom šíriť osvedčené postupy a pripravovať odporúčania na výskum a hodnotenie pre mestá, nositeľov titulu.

Ďalšia literatúra:

Externé hodnotenia EHMK a správy skupiny pre politiku EHMK sú k dispozícii na:

- http://ec.europa.eu/culture/tools/actions/capitals-culture_en.htm

- <http://ecocpolicypgroup.wordpress.com/category/case-studies-ecocs>

2. Kľúčové motivácie a účely

Dôvody a motivácie, PREČO by mestá mali vyhodnocovať svoje výsledky roka titulu EHMK

Od zrodu akcie „Európske hlavné mesto kultúry“ v 1985 sa zväčšil jej rozsah aj záber. Dnes je jedným z najprestížnejších vysoko profilových kultúrnych podujatí v Európe. V priebehu svojej existencie prispela k udržateľnému rozvoju miest a ich okolia a, pokiaľ boli dobre pripravené, dlhodobo ovplyvnila ich kultúrnu, spoločenskú aj ekonomickú situáciu. Vďaka tomu sa dnes EHMK považujú za laboratória strategických investícií do kultúry na miestnej a regionálnej úrovni.

Na úplné pochopenie benefitov EHMK, predovšetkým stredno až dlhodobého vplyvu na kultúrny, spoločenský a ekonomický odkaz v hostiteľských mestách, nám však stále chýba koherentný základ vychádzajúci z dôkazov. Chýba aj spoločný základ, ktorý by nám umožnil porovnávať vplyvy prenášané z jedného mesta na ďalšie. Nová povinnosť hodnotenia, ktorú prináša rozhodnutie, je spôsobom, ako túto situáciu napraviť.

Prvými prijímateľmi hodnotení sú mestá, nositelia titulu. Povinnosť bude prínosná aj pre ďalšie mestá v celej Európe, ktoré sa chcú poučiť zo skúseností EHMK a lepšie pochopiť

mnohohrstvový vplyv obrovskej investície do kultúry. A napokon, pomôže aj inštitúciám Európskej únie v hodnotení kumulatívneho vplyvu akcie EHMK, najmä preto, že hodnotenia realizované mestami budú podkladom pre externé a nezávislé hodnotenia uskutočňované Európskou úniou.

Na miestnej úrovni pomôže EHMK nová povinnosť zlepšiť plnenie cieľov stanovených pre rok titulu. Zo skúseností vieme, že ak sa hodnotenia (a príslušné nástroje) plánujú dostatočne vopred, mestá si dokážu lepšie ujasniť svoje silné a slabé stránky, zanalyzovať, o čo sa môžu realisticky v rámci EHMK pokúšať a v tomto svetle zdokonaľiť svoje ciele, stanoviť si jasné míľniky v dosahovaní svojich zámerov a v konečnom dôsledku zlepšiť výsledok roka titulu.

Skoré plánovanie by im malo umožniť lepšie pochopiť vplyv roka titulu a spôsoby, akými optimalizovali kultúrne, spoločenské a ekonomické benefity, ale aj vplyv, aký mal titul na rozvoj mesta. Ďalším prínosom je podpora miestneho vlastníctva cieľov, pomoc mestám pri plánovaní a v rokovaní s partnermi (najmä so sponzormi a verejnými orgánmi na miestnej, regionálnej a národnej úrovni), ale aj v tom, aby sa EHMK stali zdrojom osvedčených postupov a inšpirácie pri stanovovaní zmysluplných a dosiahnuteľných cieľov pre budúce EHMK. Zistenia hodnotení môžu navyše podporiť aj budúce kultúrne stratégie miest.

Na európskej úrovni hodnotenie pomôže pochopiť spôsoby, akými jednotlivé EHMK prispievajú k napĺňaniu cieľov akcie, či sa im podarilo dosiahnuť ich ciele, či implementácia prebiehala v súlade s pôvodným návrhom a ako by sa dala zlepšiť akcia EHMK ako celok. Čo je nesmierne dôležité – nová povinnosť umožňujúca získať komplexnejší pohľad na výsledky EHMK podporí aj ďalší prenos poznatkov medzi mestami, pretože konzistentnejšie dáta umožnia vzájomné porovnávanie miest. Posilní existujúcu dôkazovú základňu o schopnosti akcie EHMK a – vo všeobecnosti – kultúrnych aktivít podporiť revitalizáciu mestských ekonomík alebo vplývať na sociálnu zmenu, ale aj prispieť k plneniu širších cieľov Európskej únie.

3. Spoločné hlavné ukazovatele

Základný súbor ukazovateľov, ktoré musí obsahovať každé hodnotenie realizované mestami

Mestá, ktoré sú držiteľmi titulu EHMK, by mali vo svojich hodnoteniach používať spoločné hlavné ukazovatele uvedené v nasledujúcej tabuľke 2.

Ukazovatele korešpondujú do všeobecnými a špecifickými cieľmi akcie EHMK stanovenými v rozhodnutí a s ich použitím v operačných cieľoch na úrovni mesta (tabuľka 1). Zároveň vychádzajú z kritérií stanovených v rozhodnutí pre posudzovanie žiadostí miest uchádzajúcich sa o titul EHMK. Navrhované hlavné ukazovatele odrážajú túto hierarchiu cieľov a boli vytvorené tak, aby zachytili ich podstatu, ak je to možné, v kvantifikovanej podobe.

Tabuľka 1- Hierarchia cieľov EHMK

Všeobecné ciele (VC)								
Chrániť a podporovať rozmanitosť kultúr v Európe, zdôrazňovať ich spoločné črty, ako aj upevňovať medzi občanmi pocit príslušnosti k spoločnému kultúrnemu priestoru (VC1) a posilňovať príspevok kultúry k dlhodobému rozvoju miest (VC2)								
Špecifické ciele (ŠC)								
ŠC1: Rozšíriť rozsah, rozmanitosť a európsky rozmer kultúrnej ponuky v mestách, a to aj prostredníctvom nadnárodnej spolupráce			ŠC2: Rozšíriť prístup ku kultúre a účasť na nej		ŠC3: Posilniť kapacitu kultúrneho sektora a jeho prepojenia s ostatnými sektormi		ŠC4: Zvýšiť medzinárodnú popularitu miest prostredníctvom kultúry	
Operačné ciele (OC)								
Stimulovať rozsiahle kultúrne programy vysokej umeleckej kvality	Zabezpečiť, aby kultúrne programy mali silný európsky rozmer a vyznačovali sa nadnárodnou spolupracou	Zapojiť do prípravy a implementácie kultúrneho programu široké spektrum občanov a zainteresovaných strán	Vytvoriť nové príležitosti pre účasť širokého spektra občanov na kultúrnych podujatiach	Zlepšiť kultúrnu infraštruktúru	Rozvíjať zručnosti, kapacitu a riadenie kultúrneho sektora	Stimulovať partnerstvá a spoluprácu s ďalšími sektormi	Propagovať mesto a jeho kultúrny program	Zlepšovať medzinárodný rozhľad obyvateľov

Očakáva sa, že niektoré ukazovatele bude treba podrobnejšie rozpracovať s ohľadom na vývoj okolností, získané ponaučenia od iných EHMK, nepredpokladané udalosti, novovytvorené typy dát a nové metodológie na ich zachytávanie.

Kvantitatívne údaje by mali zohľadňovať dané východiská (tzn. údaje v etape aplikácie, začiatok roku titulu, koniec roku titulu) dostupné regionálne a vnútroštátne komparátory a kultúrny, spoločenský, vzdelávací a infraštruktúrny kontext EHMK. Dáta sa musia analyzovať a zasadiť do kontextu, aby bolo možné pochopiť pravdepodobný príspevok EHMK a identifikovať faktory, ktoré ho ovplyvňujú.

Okrem spoločných ukazovateľov by si mestá mali stanoviť aj vlastné doplnkové ukazovatele, ktoré budú potrebovať vo svetle vlastného kontextu, priorit a aktivít a ktoré budú odrážať ich vlastné výkonnostné ciele. Je možné, že práve tieto ukazovatele sa budú považovať za relevantné aj pre ďalšie mestá v budúcnosti a budú začlenené medzi spoločné ukazovatele EHMK.

Všetky ukazovatele musia vyhovovať zásadám SMART: Specific (špecifické), Measurable (merateľné), Achievable (dosiahnuteľné), Relevant (relevantné) a Timed (načasované).

Tabuľka 2 - Prehľad cieľov a kritérií EHMK s korešpondujúcimi indikatívnymi ukazovateľmi a možnými zdrojmi zberu údajov

Ciele	Typ ukazovateľa	Indikatívne ukazovatele	Možné zdroje zberu údajov
<p>Všeobecný cieľ 1:</p> <p>Chrániť a podporovať rozmanitosť kultúr v Európe, zdôrazňovať ich spoločné črty, ako aj upevňovať medzi občanmi pocit príslušnosti k spoločnému kultúrnemu priestoru</p>	<p>Vplyv</p>	<p>Zvýšené povedomie obyvateľov a ich ocenenie rozmanitosti európskych kultúr</p> <p>Upevnenie pocitu príslušnosti k spoločnému kultúrnemu priestoru, vlastné vnímanie sa občanov ako Európanov</p> <p>Zvýšenie zapojenia a angažovanosti občanov v multikultúrnych projektoch</p> <p>Rozšírenie vedomostí o európskych kultúrach</p> <p>Rozšírenie zručností v oblasti nemotného európskeho dedičstva (umenie a remeslá)</p> <p>Zvýšenie počtu kultúrnych iniciatív prepájajúcich dedičstvo a inovácie</p> <p>Investícia do infraštruktúry hmotného kultúrneho dedičstva, znovu si osvojenie alebo nová interpretácia dedičstva</p> <p>Rozmanitosť európskych tém (v programe, v médiách)</p> <p>Pokryté geografické územie v umeleckom programe</p> <p>Počet a kvalita multikultúrnych projektov</p> <p>Počet miestnych iniciatív zdola zahŕňajúcich európskych partnerov alebo medzikultúrne témy</p> <p>Počet a profil ľudí, ktorých sa dotkla medializácia</p>	<p>Prieskum miestnych obyvateľov napr. realizovaný alebo zadaný samosprávami alebo agentúrami riadiacimi EHMK. Otázky typu „Aký je váš názor na pocit „európskosti“?“</p> <p>Prieskum zameraný na umelcov, kultúrny sektor a miestne/regionálne/celoštátne agentúry (samosprávy a iné) zodpovedné za plnenie kultúrnych, vzdelávacích a rozvojových cieľov</p> <p>Prieskum výberových skupín (občanov/komunit) zadaný vyššie spomínanými organizáciami a/alebo realizovaný miestnymi univerzitami</p> <p>Správy o investíciách a pokroku</p> <p>Kvalitatívna analýza programu</p> <p>Počet a kvalita programov na podporu rozmanitosti a Európy</p> <p>Prieskum formou dotazníka vyplňaného respondentmi (online alebo zasielaného digitálne po vyplnení)</p> <p>Analýza kvality informácií o európskych témach a programoch na webových stránkach EHMK</p> <p>Analýza online iniciatív – komentárov, informácií zdieľaných publikom</p> <p>Analýza mediálnych prehľadov z pohľadu zmienky o európskych témach a programe EHMK</p> <p>Analýza medializácie (počet a profil zasiahnutých prijímateľov, geografické pokrytie)</p> <p>Údaje z interného hodnotenia kultúrnych organizácií/inštitúcií</p>

		<p>Geografický rozsah medializácie</p> <p>Zvýšenie návštevnosti pamiatkových lokalít (počet návštevníkov, dĺžka návštevy)</p> <p>Zvýšenie podpory pre multikultúrne projekty napr. pre kultúrne menšiny</p>	<p>Prieskumy mienky (napr. online alebo na mieste)</p> <p>Eurobarometer</p>
<p>Všeobecný cieľ 2:</p> <p>Posilňovať príspevok kultúry k dlhodobému rozvoju miest</p>	<p>Vplyv</p>	<p>Národné/medzinárodné uznanie miest ako kultúrne živých oblastí a zlepšenie ich imidžu</p> <p>Zvýšenie HDP a zamestnanosti v kultúrnych a kreatívnych sektoroch miest</p> <p>Zvýšenie dostupnosti cenovo prístupných priestorov na kultúrnu produkciu (štúdií atď.)</p> <p>Kvalita a množstvo dlhodobých strategických dokumentov a politík vytvorených po EHMK</p> <p>Nové využitie dovedy nevyužívaných priestorov, vytvorenie nových verejných priestorov</p> <p>Spolupráca referenčných orgánov občianskeho sektora so samosprávou – počet, počet stretnutí, počet zapojených organizácií</p> <p>Príprava kultúrnej stratégie mesta a implementačných plánov</p> <p>Počet rozhodnutí, ktoré samospráva prijala na základe konzultácií s kultúrnym a občianskym sektorom a zvýšenie rozpočtu na kultúrne činnosti</p>	<p>Prieskumy turistov a návštevníkov hostiteľských miest; medzinárodné prieskumy názorov turistov; názory národných a medzinárodných odborníkov; iné autoritatívne publikované zdroje.</p> <p>Štatistické údaje poskytnuté samosprávami, národnými štatistickými úradmi, sektorovými orgánmi atď.</p> <p>Analýza dokumentov</p> <p>GPS údaje, big data atď.</p> <p>Správy, počet nových občianskych iniciatív, nových organizácií, kreatívnych začínajúcich podnikov, partnerstiev atď.</p> <p>Pracovné programy a správy referenčných skupín</p> <p>Analýza rozpočtov miesta – výdavky na kultúru</p>

<p>Špecifický cieľ 1:</p> <p>Rozšíriť rozsah, rozmanitosť a európsky rozmer kultúrnej ponuky v mestách, a to aj prostredníctvom nadnárodnej spolupráce</p>	<p>Výsledok</p>	<p>Celkový počet podujatí</p> <p>Celkový rozpočet kultúrnych programov EHMK</p> <p>Vyššie finančné príspevky získané od verejnosti, súkromných partnerov a partnerov z tretieho sektora</p> <p>Počet aktivít zdôrazňujúcich európsku rozmanitosť založených na európskych témach alebo na nadnárodnej spolupráci</p> <p>Počet nových cezhraničných spoluprác, koprodukcii a výmen so zapojením miestnych a medzinárodných prevádzkovateľov</p> <p>Program EHMK rozdelený podľa napr. umeleckého žánru</p> <p>Počet podujatí v každej kategórii podujatí</p> <p>Počet umelcov zapojených do medzinárodnej spolupráce</p> <p>Počet umelcov zapojených do medzinárodnej projektov v zahraničí</p>	<p>Programové údaje poskytnuté agentúrami riadiacimi analýzu EHMK (na manažérskej aj vedeckej úrovni)</p> <p>Počet nových a udržateľných medzinárodných partnerstiev</p> <p>Kvalitatívna analýza nových cezhraničných spoluprác</p> <p>Kvalitatívna analýza programu</p> <p>Správy a štatistiky z projektov a od inštitúcií</p> <p>Prieskum zameraný na umelcov, kultúrny sektor a miestne/regionálne/celoštátne agentúry (samosprávy a iné)</p>
<p>Špecifický cieľ 2:</p> <p>Rozšíriť prístup ku kultúre a účasť na nej</p>	<p>Výsledok</p>	<p>Účasť na podujatiach EHMK a jej vývoj v porovnaní s účasťou na bežných kultúrnych podujatiach mesta</p> <p>% obyvateľov, ktorí sa zúčastnili alebo zapojili do podujatí, vrátane mládeže, škôl, menších a znevýhodnených skupín</p> <p>Zvýšenie povedomia o kultúrnej ponuke (vo všeobecnosti a v jednotlivých spomínaných skupinách)</p>	<p>Programové údaje poskytnuté agentúrami riadiacimi EHMK</p> <p>Prieskum miestnych obyvateľov napr. realizovaný alebo zadaný samosprávami alebo agentúrami riadiacimi EHMK a iné typy zbierania názorov napr. kreatívnymi prostriedkami Porovnanie s národnými a medzinárodnými komparátormi</p> <p>Prieskum výberových skupín obyvateľstva (reprezentatívny / uskutočnený v rozmanitých mestských štvrtiach) pod vedením miestnych univerzít</p> <p>Prieskum výberových skupín študentov pod vedením miestnych univerzít</p>

	<p>Počet a profil aktívnych dobrovoľníkov a úroveň (intenzita) ich angažovanosti</p> <p>Počet podujatí a iniciatív podporujúcich aktívne zapojenie a umožňujúcich rôzne úrovne zapojenia</p> <p>Rodové vyváženie a kultúrna rozmanitosť kultúrnych pracovníkov</p> <p>Geografický rozptyl divákov</p> <p>Počet a kvalita schém na podporu širšieho zapojenia (napr. vstupenková politika, doprava, propagácia)</p> <p>Počet a kvalita programov zapájajúcich osoby, ktoré sú v súčasnosti nezapojené</p> <p>Zvýšenie motivácie k účasti v kultúre</p> <p>Prehĺbenie účasti v kultúre</p> <p>Počet vyškolených kultúrnych pracovníkov, ktorí používajú metódy zapojenia publika vo svojej bežnej práci</p> <p>Zvýšenie účasti skupín miestnych komunít a škôl na kultúrnych programoch</p> <p>Zvýšenie rozmanitosti (vek, kultúrne pozadie) publika</p>	<p>Správy a štatistiky z projektov a od inštitúcií</p> <p>Správy predkladané samými účastníkmi</p> <p>Pozorovacia analýza</p> <p>Analýza online zapojenia na webových stránkach súvisiacich s EHMK (komentáre, zdieľania, profil ľudí)</p> <p>Údaje z predaja vstupeniek a riadenia vzťahov so zákazníkmi (počet návštevníkov a frekvencia návštev)</p> <p>Analýza PSČ publika</p> <p>Google analytika</p>
--	--	--

<p>Špecifický cieľ 3:</p> <p>Posilniť kapacitu kultúrneho sektora a jeho prepojenia s ostatnými sektormi</p>	<p>Výsledok</p>	<p>Stratégia dlhodobého kultúrneho rozvoja mesta, pred a po EHMK, vrátane akčného plánu</p> <p>Hodnota investície do kultúrnej infraštruktúry a zariadení</p> <p>Hodnota investície do kultúrnych programov mimovládnych organizácií a kultúrnych a kreatívnych odvetví</p> <p>Množstvo, kvalita a udržateľnosť schém a programov na podporu profesijného rozvoja kultúrnych manažérov a umelcov</p> <p>Vytvorené podmienky a programy na rozvoj mimovládnych organizácií, kultúrnych a kreatívnych odvetví (na podporu diverzifikácie, množstva, rastu, rozšírenia dosahu alebo internacionalizácie)</p> <p>Spolupráca referenčných orgánov občianskeho sektora s odborom kultúry – počet, počet stretnutí, počet zapojených organizácií</p> <p>Udržateľné multisektorové partnerstvo pre kultúrne riadenie</p> <p>Medzisektorové spolupráce zahŕňajúce kultúrny sektor</p> <p>Počet a profil projektov realizovaných spoločne s inými sektormi</p> <p>Počet dokumentov podporujúcich medzisektorovú spoluprácu Zvýšenie štandardov kultúrneho riadenia</p> <p>Počet a profil ľudí a organizácií zapojených do</p>	<p>Štatistické údaje poskytnuté verejnými orgánmi na miestnej, provinčnej alebo regionálnej úrovni o akomkoľvek zvýšení HDP, úrovne zamestnanosti</p> <p>Uverejnené dokumenty orgánu zodpovedného za EHMK, samospráv a/alebo iného relevantného orgánu</p> <p>Hodnotenie programov na budovanie kapacít</p> <p>Správy z programov</p> <p>Prieskumy názorov zástupcov kultúrneho sektora</p> <p>Správy od podporených jednotlivcov alebo organizácií</p> <p>Správy od relevantných zastupujúcich orgánov (napr. zástupcov mimovládnych organizácií alebo kultúrneho a kreatívneho sektora)</p> <p>Prieskum formou dotazníka vyplňaného respondentmi (online alebo zasielaného digitálne po vyplnení)</p> <p>Interné údaje partnerských organizácií od projektových partnerov</p> <p>Analýza hodnotiacich správ kultúrnych manažérov samospráv</p> <p>Správy predkladané samými účastníkmi</p>
--	------------------------	---	--

		programov na budovanie kapacít	
Špecifický cieľ 4: Zvýšiť medzinárodnú popularitu miest prostredníctvom kultúry	Výsledok	<p>Zvýšenie počtu návštev turistov (jednodňových aj návštev s prenocovaním, na domácej aj na medzinárodnej úrovni)</p> <p>Objem a % pozitívnych správ o mestách v médiách</p> <p>Povedomie o EHMK medzi obyvateľstvom</p> <p>Povedomie o EHMK medzi zástupcami kultúrneho sektora v zahraničí (napr. na veľvyslanectvách, v národných kultúrnych organizáciách)</p> <p>Objem a % správ mesta o EHMK a jeho kultúrnej ponuke</p> <p>Povedomie o EHMK ako o príspevku k zlepšeniu povesti mesta v radoch jeho obyvateľov</p> <p>Zmeny v postavení/zastúpení/zaradení mesta po prvýkrát do medzinárodných rebríčkov značiek miest²</p>	<p>Štatistické údaje poskytnuté radami pre cestovný ruch alebo príslušnými verejnými orgánmi</p> <p>Údaje poskytnuté uznávanými organizáciami monitorujúcimi médiá</p> <p>Prieskum miestnych obyvateľov napr. realizovaný alebo zadaný samosprávami alebo agentúrami riadiacimi EHMK.</p> <p>Kvalitatívna analýza medializácie realizovaná univerzitnými tímami</p> <p>Prieskumy národných kultúrnych inštitútov v zahraničí</p> <p>Prieskumy národných a zahraničných mienkotvorcov v oblasti cestovného ruchu a kultúry (Umiestnenie mesta na mapu Európy)</p> <p>Prieskum formou výberových skupín, ktorých členmi budú miestni/národní influenceri a mienkotvorní lídri Otázky typu „Ako zvýšiť lokálpatriotizmus“.</p> <p>Pohovory so zainteresovanými aktérmi</p>

² <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/>

4. Plánovanie a implementácia hodnotiacich postupov

Niekoľko užitočných otázok, ktoré by si mestá mali položiť

Kedy treba začať proces?

Včasná implementácia hodnotenia je zárukou toho, že mesto bude mať vytvorené všetky organizačné predpoklady, naplánované financovanie a čas na zber údajov, ich analýzu a nastavenú východiskovú pozíciu.

S plánovaním hodnotenia by sa malo začať v najranejších etapách procesu. Mestá musia zohľadniť niekoľko organizačných parametrov, ako sú trvanie hodnotenia, objem vyčlenených financií, druh zbieraných údajov, nástroje a mechanizmy na ich analýzu, výber zodpovedných osôb, rozhodnutie o potrebe doplnkového zaškolenia na zabezpečenie objektívneho a odborného zberu údajov všetkými zainteresovanými stranami, etické spracovanie a definovanie toho, aké hodnotenie je potrebné.

Mestá, ktoré už boli hostiteľmi titulu v minulosti, sa s touto úlohou vysporiadali rôznymi spôsobmi. Napríklad Liverpool 2008 odštartoval svoj výskumný program už v roku 2005, Stavanger 2008 spustil svoj program hodnotenia v 2006 a Luxemburg 2007 začal s prieskumom v 2005. Niektoré mestá začínajú s programom hodnotenia približne rok pred začiatkom samotného kultúrneho programu napr. Essen pre Ruhr 2010 a Turku 2011. Guimarães 2012 implementoval program hodnotenia bezprostredne pred začiatkom roka titulu.

Na aké obdobie by sa mal proces hodnotenia vzťahovať?

Významným aspektom etapy plánovania je aj dĺžka trvania procesu hodnotenia. Cieľom EHMK je vytvoriť dlhodobé vplyvy na rozvoj mesta, ale výskum sa často zameriava len na krátkodobé účinky. Len dve EHMK – Liverpool 2008 a Turku 2011 – realizovali longitudinálny výskum, ktorý trval až sedem rokov po skončení roka titulu. Vo väčšine miest proces hodnotenia trvá približne šesť až dvanásť mesiacov od skončenia roka titulu, čo v podstate zodpovedá potrebe miestnej úrovne čo najskôr preukázať výsledok roka titulu. Rovnováhu medzi tlakom na rýchle preukázanie výsledkov a potreby realizovať hĺbkovú analýzu a hodnotenie kvality treba odhadnúť veľmi pozorne a prihliadať na ňu aj v etape plánovania. Skupina pre politiku EHMK navrhla rozšírenie predmetu hodnotiaceho procesu na jeden alebo dva roky po skončení EHMK s cieľom zabezpečiť dôkladné posúdenie. Na vyhodnotenie dlhodobých vplyvov je potrebné troj až štvorročné hodnotenie. Ak je program v počiatkovej etape dôležitý z hľadiska špecifických cieľov EHMK, mal by byť súčasťou hodnotenia aj longitudinálny výskum zahŕňajúci obdobie pred rokom titulu.

Aký rozpočet je treba vyčleniť na hodnotenie?

Zabezpečenie potrebných finančných prostriedkov na hodnotenie vnímajú mnohé mestá ako výzvu. Z dlhodobého hľadiska hodnotenie s veľkou pravdepodobnosťou prinesie benefity vo forme schopnosti preukázať vplyv kultúrnej ponuky a získať tak doplnkové financovanie, zdôvodniť verejné výdavky, či pochopiť, aké iniciatívy a/alebo projekty sú pre mesto najprínosnejšie. Z tohto dôvodu je veľmi dôležité identifikovať a zabezpečiť financovanie hodnotenia už v raných etapách prípravy.

Kto by mal realizovať hodnotenie?

Úvahám o otázke organizácie hodnotenia by sa uchádzači mali venovať už vo fáze prípravy. Je dôležité dbať na nezávislosť, transparentnosť a vyhnúť sa konfliktu záujmov. Osvedčil sa postup poveriť hodnotením organizáciou, ktorá nie je zapojená do realizácie roka EHMK. Často sú takýmito organizáciami práve miestne univerzity alebo iné verejné alebo súkromné výskumné organizácie. Treba dbať na jasné vymedzenie úloh a povinností organizácie, ktorá organizuje hodnotenie, a organizácie, ktorá zabezpečuje realizáciu roka EHMK, predovšetkým sa to týka úloh súvisiacich so zberom údajov, komunikáciou a ďalšími záležitosťami.

Aký typ hodnotenia je najvhodnejší?

Rozhodnutie o type hodnotenia je tiež potrebné dôkladne zvážiť už v ranej fáze prípravy. Treba sa zamyslieť nad otázkami: Malo by sa hodnotenie zamerať len na mesto alebo na širšiu oblasť? Aké tematické oblasti a otázky by malo riešiť? Malo by sa hodnotenie zameriavať na kvantitatívny výskum, kvalitatívny výskum alebo na ich kombináciu? Aké ukazovatele by mali mať byť osobitne významné zaujímavé a vhodné pre každé EHMK? Akú veľkosť a zloženie by mala mať vzorka použitá v každom prieskume alebo pri zbere údajov?

I keď hodnotenie prináša významné benefity, treba sa zamerať aj na to, ako sa vyhnúť viacerým potenciálne negatívnym aspektom. Zvýšenie významu hodnotenia sa môže negatívne prejaviť v tom, že pri plánovaní kultúrneho programu sa namiesto ambiciózných a experimentálnych aktivít budú uprednostňovať odskúšané a preverené aktivity. Jednoducho, je veľmi dôležité, aby sa EHMK vyhli situácii, kedy sa namiesto riešenia výziev priklonia k ľahkým výhram. Do hodnotenia sa oplatí začleniť aj informácie o kontexte – pozitívne a negatívne faktory ovplyvňujúce výsledky.

Tu je na mieste opäť pripomenúť, že hodnotenie musí vychádzať zo špecifických cieľov projektu EHMK uvedených v súťažnej prihláške a východiskových štúdiách.